

РЕШЕНИЕ

№ 2790

гр. София, 26.04.2022 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Първо отделение 11 състав, в публично заседание на 28.03.2022 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Петя Стоилова

при участието на секретаря Цветанка Митакева и при участието на прокурора Моника Малинова, като разгледа дело номер **2481** по описа за **2016** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл.203 и сл. АПК, вр. с чл.1, ал.1 от ЗОДОВ.

Образувано е по искова молба от З. В. П., която претендира от ответника Българска Народна Банка обезщетение за имуществени вреди в размер на 8627,97лв., представляващо законната лихва за забавено изплащане на гарантираните вземания за периода от 30.06.2014г. до 04.12.2014г., изчислена върху максималния размер на гарантираните влогове 196 000лева в Корпоративна търговска банка АД (в несъстоятелност) (К.). Вредите са произтекли, според ищцата от неправомерното бездействие на БНБ в качеството ѝ на държавен орган с надзорни функции, който е длъжен в срок от пет работни дни, считано от датата от която вложените средства от вложителите в К. станат неналични, да установи „неналичен депозит“ по смисъла на чл.1, параграф 3, б. і от Директива 94/19/ЕО и да осигури достъп на вложителите до гарантирания размер в най-кратък срок, но не по-късно от пет работни дни. Или исковата си претенция ищцата основава на извъндоговорната отговорност на държавата за нарушаване правото на ЕС.

Исковата молба е изпратена на ответника по реда на чл.131 от ГПК, който е изразил становище, че е недопустима и неоснователна. Липсва противоправно поведение на БНБ от една страна, от друга ищцата признава, че искане до БНБ за предприемане на действия не е правила. Няма и претърпени вреди – не са представени доказателства за такива под формата на претърпени загуби и пропуснати ползи. БНБ не е длъжник по

договорите за влог, длъжник е К., а задължен за изплащане на гарантираните влогове е Фондът за гарантиране на влоговете в банките. Претендираната вреда е с основание деликт, което изисква вредите да бъдат доказани, законната лихва не може да се прилага автоматично, тъй като няма забава, няма договорен ден за изпълнение и няма основание на което БНБ да дължи плащане на лихва за забава. Възнаградителната лихва е пазарната стойност на сумата по влога на ищцата и тя е била начислявана през целия период на специалния надзор до отнемането на лиценза на банката. Влогът е бил олихвяван в целия период на специален надзор със средната за страната лихва, следователно ищцата щеше да получи сходна лихва върху сумата на влога си, дори на 30.06.2014г., респ. на 25 или 26.07.2014г. да бе получила гарантирания си влог и да го бе вложила в друга банка. Липсва, според ответника и причинно – следствена връзка, тъй като евентуалното постановяване на акт, установяващ неналичността на депозитите не е достатъчно условие за започване на изплащането, което означава липса на пряка и непосредствена причинно – следствена връзка. Фондът не е имал правомощие да започне изплащането на гарантираните депозити преди отнемане на лиценза на К..

В съдебните заседания по делото ищцата се представлява от адв. К., който поддържа исковата молба и претендира разноски, съобразно представен списък в размер на 2010лева. Прави възражение за прекомерност на исканото от ответника адвокатско възнаграждение. Постъпили са писмени бележки.

Ответникът Българска народна банка /БНБ/ се представлява от адвокат Н., който оспорва исковата претенция по основание и размер, претендира направените по делото разноски в размер на 1500лева и прави възражение за прекомерност на исканите от ищеца разноски за адвокат. Постъпили са писмени бележки.

Софийска градска прокуратура счита, че исковата претенция е неоснователна и недоказана и са налице законовите предпоставки за отхвърляне на иска.

Административният съд С. – град, 11 състав, като обсъди събраните по делото доказателства във връзка с доводите на страните, приема за установено от фактическа страна следното:

Установява се по делото, че въз основа на Анекс №108697 от 10.06.2013г. към рамков договор за платежни услуги за потребители за откриване на банкова сметка при условията на преференциален безсрочен депозит на ищцата З. В. П. е била открита банкова сметка в Е. с IBAN BG03 KORP 92204449580201, като сумата по тази сметка към 06.11.2014г. е била в размер на 54542,88евро.

Въз основа на Анекс №109957 от 25.06.2013г. към рамков договор за платежни услуги за потребители за откриване на банкова сметка при условията на преференциален безсрочен депозит на З. В. П. е била открита банкова сметка в BGN с IBAN BG21 KORP 92204049580201, като сумата по тази сметка към 06.11.2014г. е била в размер на 139564,31лева.

С решение №73/20.06.2014г. УС на БНБ поставя [фирма] /К./ под специален надзор за три месеца и назначава квестори. Спира за срок от три месеца изпълнението на всички задължения на К. и ограничава дейността на банката като ѝ забранява да извършва всички дейности, съгласно лиценз за извършване на банкова дейност. Отстранява от длъжност членовете на Управителния съвет на К., както и членовете на Надзорния съвет. Лишава за срок от три месеца от право на глас акционерите на банката, притежаващи повече от 10 % от акциите ѝ. Решението подлежи на незабавно изпълнение на основание чл.151, ал.2 от Закона за кредитните институции.

С Решение от 16.09.2014г. на УС на БНБ се удължава срока на специален надзор за К. АД с още два месеца, съответно до 20 ноември. Според мотивите на решението в периода от 28.10.2014г. до 20.11.2014г. се предоставя възможност на акционерите и други потенциални инвеститори, заявили желание за реструктуриране на К. АД да отправят предложение, съдържащо конкретни финансови и правни ангажименти за предоставяне на капитал и ликвидност, на база резултата от оценката за състоянието на К. АД и докладваното съотношение за капиталова адекватност. Към датата на решението продължават да са налице условията, довели до поставяне на К. АД под специален надзор. Банката продължава да изпитва остър недостиг на ликвидност за изпълнение на задълженията си към депозантите и други кредитори, които са в размер общо на 6 227 521 хил. лв. към септември 2014 г. Преди да се направи ясна оценка на качеството на активите и капиталовата адекватност на К. АД, БНБ заявява, че не е възможно да бъдат взети икономически обосновани и правно обвързващи решения за бъдещето на банката.

На 06.11.2014 г. на основание чл. 36, ал. 2, т. 2, чл. 103, ал.1, т.1, ал. 2, т. 25 и чл.151, ал.1, предл. първо от Закона за кредитните институции и чл. 16, т. 15 от Закона за Българската народна банка, Управителният съвет на БНБ с Решение №138/06.11.2014г. отнема лиценза за извършване на банкова дейност на [фирма] и взема още следните решения:

- на основание чл. 9, ал. 1 от Закона за банковата несъстоятелност да бъде подадено искане до компетентния съд за откриване на производство по несъстоятелност на [фирма];

- на основание чл. 9, ал. 6 от Закона за банковата несъстоятелност Фондът за гарантиране на влоговете в банките да бъде уведомен за подаденото искане до компетентния съд за откриване на производство по несъстоятелност на [фирма], с цел извършване на подготвителни действия за назначаване на синдик;

- на основание чл. 106, ал. 3 от Закона за кредитните институции, до назначаването на синдик, квесторите на [фирма] да продължат да упражняват правомощията си.

С Решението №138/06.11.2014г., на основание чл. 36, ал. 2, т. 2 от Закона за кредитните институции, Българската народна банка отнема издадения лиценз на банка поради неплатежоспособност, тъй като установява, че собственият ѝ капитал е отрицателна величина.

С решение №61/18.11.2014г. ФГВБ определя 04.12.2014г. за начална дата на изплащане на гарантираните влогове в К., след като приема проекта на тристранния договор между ФГВБ, квесторите на К. с отнет лиценз и обслужващите банки.

Съгласно приложените по делото писмени доказателства и данните, посочени в писмо изх. № 425/25.02.2022г. от [фирма] за лицето З. В. П. е изпратена информация за подлежащата на изплащане сума в размер на 196 000лева до Фонда за гарантиране на влоговете в банките, като в посочената сума се включват и начислените лихви към датата на решението на БНБ по чл.23, ал.1 от ЗГВБ. Съгласно чл.4, ал.1 и ал.2 от ЗГВБ фондът гарантира пълно изплащане на сумите по влоговете на едно лице в една банка, независимо от броя и размера им до 196 000лева, като в посочената сума се включват и начислените лихви към датата на решението на БНБ по чл.23, ал.1 от ЗГВБ, т.е. до 06.11.2014г.

По делото по искане на ответника е прието заключението на съдебно - финансова експертиза, според която за З. В. П. сумата от 196 000лева е формирана, както следва: 43414,41 Евро, или равностойността в лева, възлизаща на 84911,21 от евровия депозит

и 111088,79 лева от левовия депозит. Начислените, но неосчетоводени възнаградителни лихви по сметките на З. В. П. за периода 26.07.2014г. – 05.11.2014г. са 392,53 евро и 946,49 лева, като за периода до 30.06.2014г. са прилагани лихвените проценти, съобразно сключените договори. С Решение №82 на БНБ, прието с протокол №14 от заседанието на 30.06.2014г. УС на БНБ, считано от 01.07.2014г. намалява лихвените проценти по депозити в [фирма] до средния им пазарен размер за банковата система по видове, матуриетет и валути. Съгласно Приложение към Решение № 82 на УС на БНБ от 30.06.2014г. депозити в евро, договорени за ползване след предизвестие по-малко от 3 месеца, към което се отнасят и депозитите на ищцата, се олихвяват 2,74 % от 01.07.2014г. до 6.11.2014г.

От правна страна съдът намира следното:

Искът е за обезщетение на вреди, за които се твърди, че произтичат от нарушение на правото на Европейския съюз. Към датата на предявяването му в българското законодателство липсват специални процесуални норми, регламентиращи реда за реализиране отговорността на държавата за вреди, причинени в резултат на нарушаване на правото на Европейския съюз.

Съгласно чл.4, §3 от Договора за Европейския съюз, по силата на принципа на лоялното сътрудничество, Съюзът и държавите членки, при пълно взаимно зачитане, си съдействат при изпълнението на задачите, произтичащи от Договорите. Държавите-членки вземат всички общи или специални мерки, необходими за гарантиране на изпълнение на задълженията, произтичащи от Договорите или от актовете на институциите на Съюза, съдействат на Съюза при изпълнението на неговите задачи и се въздържат от всякакви мерки, които биха могли да застрашат постигането на целите на Съюза. Цитираната разпоредба на ДЕС не предвижда иска за ангажиране отговорността на държавата за нарушаване на правото на ЕС, но материалноправните му предпоставки са изведени ясно в практиката на СЕС, който приема, че принципът на извъндоговорната отговорност на държавите-членки за нарушение на правото на ЕС е присъщ на системата на Договорите, на които се основава Съюзът. Правната възможност да се ангажира отговорността на всяка държава-членка за вреди от нарушаване на правото на Съюза произтича от чл.4, §3 ДЕС и принципа на лоялното сътрудничество.

Правото на Съюза предвижда също, че задължението за поправянето на вредите съществува във всички хипотези на нарушаване на правото на Съюза от държава членка, при това независимо кой е публичният орган, извършил нарушението, и кой е публичният орган, който съгласно правото на съответната държава по принцип носи отговорност за поправянето на вредите. Изискванията за прилагане на отговорността на държавата за вреди, причинени на частноправни субекти вследствие нарушение на общностното право, принципно не трябва да се различават от тези, които уреждат отговорността на Общността, при сравними обстоятелства. Защитата на правата, които частноправните субекти извличат от общностното право, не може да се изменя в зависимост от националната или общностната същност на органа, който е причинил вредата.

Съобразно тези общи положения, както следва и от решението по дело С-571/16, националният съд е този, който следва да определи пред кой съд и по кой ред трябва да се разгледа предявеният иск.

С изменението на Закона за отговорността на държавата и общините за вреди (ДВ, бр.

94 от 2019г.) е създаден чл.2в, според който, когато вредите са причинени от достатъчно съществено нарушение на правото на Европейския съюз, исковете се разглеждат от съдилищата по реда на Административно-процесуалния кодекс - за вреди по чл. 1, ал. 1 от ЗОДОВ.

Основният въпрос, на който следва да бъде даден отговор е дали задължението на БНБ по чл.1 пар.3, буква i) от Директивата е административно и в тази връзка действа ли БНБ като административен орган по смисъла на §1, т.1 ДР на АПК.

Българска народна банка функционално и организационно не принадлежи към системата на администрацията. Тя се отчита пред Народното събрание, което, наред с Президента, избира ръководните ѝ органи. Управление „Б. надзор“ на БНБ се ръководи от подуправител, избран от Народното събрание. Независимостта на БНБ е изрично прогласена в чл. 44 от ЗБНБ, съгласно който, в редакцията към момента на настъпване на твърдяните вреди, при упражняване на правомощията и изпълнение на задълженията си по този закон Българската народна банка, управителят и членовете на управителния съвет са независими и нямат право да искат или да приемат указания на Министерския съвет и на други органи и институции. Министерският съвет и другите органи и институции нямат право да дават указания на Българската народна банка, на управителя или членовете на управителния съвет.

На Българската народна банка са възложени публичноправни функции, главната сред които е да поддържа ценовата стабилност чрез осигуряване стабилността на националната парична единица и провеждане на парична политика в съответствие с изискванията на закона. Наред с тази основна цел на БНБ, на нея е възложен и надзорът на кредитните институции, съгласно чл. 1, ал.2 от Закона за кредитните институции /ЗКИ/. Във връзка с надзорните правомощия на БНБ, тя може да издава индивидуални административни актове, които подлежат на съдебен контрол - чл.151, ал.3 ЗКИ.

Следователно, принципната независимост на БНБ и разграничаването ѝ от системата на администрацията не изключват обстоятелството, че в нейна тежест са възложени конкретни административни правомощия, именно по ЗКИ, във връзка с които БНБ извършва административна дейност. Това означава, че в определени хипотези БНБ действа като носител на административни правомощия, овластен въз основа на закон, и в това си качество и в тези случаи представлява административен орган по смисъла на §1, т.1 ДР на АПК. Доводът се подкрепя и от изрично определената подсъдност на оспорванията срещу актове на органи на БНБ, съгласно чл. 132, ал.2, т.3 АПК.

Правомощието по чл.1 §3 i) от Директивата е възложено на „съответния компетентен орган“ на държавата-членка, който е именно БНБ. Тя е натоварена с изключителна компетентност да регулира и осъществява надзор върху дейността на другите банки в страната с оглед поддържане стабилността на банковата система и защитата интересите на вложителите – чл.2, ал.6 ЗБНБ. БНБ е компетентният орган за упражняване на надзор върху банките по смисъла на чл.4, § 1, т.40 от Регламент (ЕС) № 575/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 25.06.2013г., а възложеното ѝ в чл.13 и чл.36 ЗКИ правомощие да издава и отнема лицензи на банки е естествено продължение на надзорната дейност върху тях. При тази своя дейност БНБ осъществява властнически правомощия, като разполага с решаващи, регулиращи и санкциониращи функции спрямо банките. Освен това, предвид обективния характер на извъндоговорната отговорност на държавата за вреди от нарушения на правото на ЕС, редът за ангажиране на деликтната отговорност по реда на чл.45-49 от ЗЗД е

неприложим. В решението по дело C-571/16 СЕС изрично сочи, че разпоредбата на чл.4, пар.3 ДЕС, както и принципите на равностойност и ефективност, трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат национална правна уредба, съгласно която правото на частноправните субекти на обезщетение за вреди от нарушаване на правото на ЕС зависи от спазването на допълнително условие, а именно вредата да е причинена умишлено от съответния държавен орган.

В контекста на посочените стандарти на чл.4, пар.3 от ДЕС и на принципите на равностойност и ефективност, както и на тълкуването, дадено с решението по дело C-571/16, следва да се приеме, че искът, с който е сезиран АССГ, макар и предявен преди измененията на ЗОДОВ и АПК (ДВ бр.94 от 2019г.), следва да бъде разгледан по реда на чл. 203-207 АПК, в съответната им редакция, срещу надлежния ответник Българска народна банка, във връзка с възложените му административни правомощия по надзор върху кредитните институции.

От първо и второ съображение на Директива 94/19/ЕО следва, че с въвеждането на схеми за гарантиране на банковите депозити във всички държави членки и с хармонизирането на приложимите гаранции за минимална сума, Директивата има за цел хармоничното развитие на дейностите на кредитните институции в целия Съюз чрез премахването на всички ограничения върху правото на установяване и свободата на предоставяне на услуги, като същевременно се повишава стабилността на банковата система и защитата на вложителите. За тази цел, чл. 3 от Директива 94/19/ЕО предвижда, че всяка държава-членка осигурява в рамките на нейната територия да бъдат въведени една или повече схеми за гарантиране на депозити. Съгласно чл. 7, § 1 и 1а от същата директива, държавите членки осигуряват гарантираният размер на съвкупните депозити на всеки вложител да бъде установен на 100 000 Е., в случай че депозитите са неналични.

„Неналичен депозит“ по чл.1, § 3 от Директивата е депозит, който е дължим и платим, но не е бил платен от кредитна институция, съгласно правните и договорни условия, приложими към него, когато: i) съответните компетентни органи са установили, че по тяхно виждане съответната кредитна институция изглежда неспособна за момента, по причини, които са пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплати депозита и че не съществува близка перспектива тя да бъде в състояние да го направи.

Както е посочил СЕС в т. 49-51 от решението по дело C-571/16, от текста на чл.1, §3 i) от Директива 94/19 изрично следва, че необходимо и достатъчно условие, за да се установи неналичността на депозит, който е дължим и платим, е по виждане на компетентния орган дадена кредитна институция да изглежда неспособна за момента, по причини, които са пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплати депозита и да не съществува близка перспектива тя да бъде в състояние да го направи. Освен това чл. 1, §3 i) уточнява, че посочените компетентни органи трябва да установят това „колкото е възможно по-скоро“ и „не по-късно от пет работни дни след като са се уверили за пръв път, че съответната кредитна институция не е изплатила депозити, които са дължими и изискуеми“. От тези разпоредби следва, че установяването на неналичността на депозитите не може да зависи от неплатежоспособността на кредитната институция или от отнемането на нейния лиценз. От обяснителния меморандум към предложението на

Комисията за директивата е видно, че определението за неналичен депозит не е обвързано с рисковете на производствата по оздравяване и ликвидация. Освен това от съображение 12 от Директива 2009/14/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 11 март 2009 година за изменение на Директива 94/19/ЕО относно схемите за гарантиране на депозити по отношение на гарантирания размер и срока за изплащане следва, че съществува възможност възстановяването на депозити чрез схемата за гарантиране да се извършва успоредно с мерки за реструктуриране.

Както е посочил СЕС в т.60 от решението по дело C-571/16, срокът, в който трябва да се установи, че депозитите са неналични, е императивен и не може да бъде дерогиран. От друга страна, съгласно т.66 от същото решение, удължаването на срока за изплащане на депозитите е възможно единствено при изключителни обстоятелства и не може да надвишава 10 работни дни. В т.69 от решението по дело C-571/16 СЕС е прието, че чл.1, §3 и чл.10, §11 от Директива 94/19 трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат, от една страна национално законодателство, съгласно което установяването на неналичността на депозитите зависи от неплатежоспособността на кредитната институция и от отнемането на нейния банков лиценз, и от друга страна, отклоняване от предвидените от тези разпоредби срокове за установяване на неналичността и за изплащане на депозитите по съображение, че е необходимо кредитната институция да бъде поставена под специален надзор. Съгласно решението, чл.1, §3 i) от Директива 94/19 трябва да се тълкува в смисъл, че неналичността на депозитите по смисъла на тази разпоредба трябва да се установи с изричен акт на компетентния национален орган, като предварителното предявяване от титуляра на банков депозит до съответната кредитна институция на искане за плащане, което не е изпълнено, не може да бъде условие за установяване на неналичността на този депозит по смисъла на тази разпоредба.

От изложеното следва, че за да се задейства схемата за гарантиране на депозитите, Директива 94/19/ЕО предвижда процедура само от три стъпки: 1/ компетентният орган се уверява, че депозит, който е дължим и платим, не е бил изплатен от кредитна институция; 2/ в рамките на пет работни дни след това заключение, компетентният орган трябва да определи дали съответната кредитна институция изглежда неспособна за момента, по причини, които са пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплати депозити, които са дължими и платими и че не съществува близка перспектива тя да бъде в състояние да го направи; 3/ схемата за гарантиране на депозити трябва да е в състояние да изплати надлежно доказаните вземания на вложителите в рамките на 20 работни дни, след като компетентният орган е взел своето решение.

Задължението на БНБ като надзорен орган върху банковата дейност и носещ отговорността за поддържане на стабилността на банковата система, да обяви неналичността на депозитите по смисъла на Директивата, следва пряко от така възложените ѝ функции и от нормите на самата Директива. БНБ не може да бъде оправдана за това, че не е приложила норма на правото на ЕС с директен ефект, само защото Директивата не е била правилно транспонирана и съответно БНБ не е била изрично определена от българския законодател за

„съответния компетентен орган“.

В разглеждания случай, постановявайки Решение № 73/20.06.2014г. за поставяне на К. под специален надзор, БНБ е разполагала с необходимите факти, за да може да мотивира извод за неналичност на депозитите по смисъла на чл.1, § 3 i) от Директива 94/19/ЕО, като преустановяването на достъпа до депозитите е по причини, пряко свързани с финансовото положение на К.. Не е спорно, че към 20.06.2014г. К. не само не е изпълнила вече подадени заявки за плащане, но и всички вложители са били лишени от възможността изобщо да правят заявки за изплащане на депозитите си и не са имали достъп до тях почти шест месеца.

От решението за поставяне на К. под специален надзор, което се основава на чл.115, ал. 1 и чл. 115, ал.2, точки 2 и 3 от ЗКИ, е видно, че „ликвидните активи на банката по преценка на БНБ няма да бъдат достатъчни, за да може банката да изпълнява задълженията си в деня на тяхната изискуемост, или банката не е изпълнила в срок едно или повече изискуеми задължения към своите кредитори“. К. е поставена под специален надзор с пълно преустановяване на плащанията, въпреки че националното право позволява мерки с по-ниска степен на намеса – избор между пълно и частично преустановяване на плащанията и ограничаване на дейностите – вж.чл.116, ал.2, т.2 и т.3 от ЗКИ. Според решението на УС на БНБ от 20.06.2014г., към 11,58 часа на 20.06.2014г. по сметката на К. в платежната система за брутен сетълмент в реално време R. разполагаемата наличност е в размер на 237773лв., при наредени чакащи плащания за над 38 млн.лв.

При това положение първото условие - кредитната институция да изглежда неспособна за момента да изплати депозита, по причини, които са пряко свързани с нейното финансово състояние, се явява спазено, тъй като от посочения момент К. не е била в състояние да приема заявки и да изплаща дължимите и платими депозити.

Освен това не е съществувала близка перспектива кредитната институция да е в състояние да изплати депозитите. Както е посочено в решението на УС на БНБ, с писмо № 4098/20.06.2014г., изпълнителните директори са уведомили БНБ, че като имат предвид наличните средства на банката по сметки и в брой, те няма да бъдат достатъчни за изпълнение на задълженията на банката в най-близко време. В резултат, още на същата дата, УС на БНБ е приел решението за поставяне на К. под специален надзор, спрени са всички плащания и всички банкови сделки на институцията. Така самата БНБ е постановила законова забрана върху К. да изплаща депозити по причини, които са пряко свързани с проблеми с ликвидността на К.. Както е видно от мотивите на УС на БНБ в решението от 20.06.2014г., поставянето на К. под специален надзор е продиктувано от наличието на опасност от неплатежоспособност поради засиленото теглене на средства и липсата на достатъчно ликвидни активи към 20.06.2014г., като определеният тримесечен срок на надзора недвусмислено показва липсата на „близка перспектива“ за изплащане на депозитите от кредитната институция.

От изложеното следва, че с решението си от 20.06.2014г. БНБ е извършила обективната констатация, че по нейно виждане К. изглежда неспособна за момента, по причини, които са пряко свързани с нейното финансово

състояние, да изплати депозити и че не съществува близка перспектива тя да бъде в състояние да го направи. От това следва, че макар да не е извършена изрична констатация в този смисъл, депозитите в К. стават неналични по смисъла на чл.1, §3 i) от Директива 94/19, поради което в срок от 5 работни дни е следвало да се постанови изричен акт в този смисъл – задължение, което произтича от директно приложимото право на ЕС.

Съгласно т.117 от Решението по дело C-571/16, разпоредбата на чл.1, §3 i) от Директива 94/19 има директен ефект и представлява правна норма, целяща да се предоставят на частноправните субекти права, които да позволят на вложителите да предявят иски за обезщетяване за вредите от късното изплащане на депозитите. Директният ефект означава, че нормите на общностното право трябва да имат пълно и еднакво действие във всички държави членки от момента на влизането им в сила и за целия срок на тяхното действие. Следователно тези разпоредби са пряк източник на права и задължения за всички, до които се отнасят, независимо дали това са държави членки, или частноправни субекти, които са страни по правоотношения, регулирани от правото на Общността. Тази последица засяга всеки административен орган, както и всеки съд, чиято задача като орган на държава членка е да защитава в рамките на своята компетентност правата, предоставени на частноправните субекти от общностното право.

При това тълкуване и изричното произнасяне от СЕС, чл.1, § 3 i) от Директива 94/19, като пряк източник на права и задължения, овластява и задължава БНБ да установи неналичността на депозитите с изричен акт, различен от акта, с който се отнема лиценза поради неплатежоспособност. Като не е взела това решение в императивния 5 дневен срок, БНБ е нарушила правото на Съюза. Това нарушение е достатъчно съществено, за да ангажира отговорността на държавата.

Както е посочено и в т.105 от решението на СЕС по C-571/16, достатъчно съществено нарушение по смисъла на правото на ЕС предполага явно и значително неспазване от държавата членка на границите на нейното право на преценка. Факторите, които трябва да се вземат под внимание в това отношение, са степента на яснота и прецизност на нарушената правна норма, обхватът на свободата на преценка, която нарушената норма предоставя на националните органи, извинимият или неизвиним характер на евентуална грешка при прилагане на правото, умишленият или неумишлен характер на допуснатото нарушение или причиненото увреждане, или още обстоятелството, че с поведението си институция на Европейския съюз може да е допринесла за неприемането, приемането или запазването в разрез с правото на Съюза на определени национални мерки или практики.

Чл.1, §3 i) от Директива 94/19 ясно посочва при какви условия и в какъв срок се установява неналичността на депозитите. Ако тези условия са изпълнени, компетентният орган е длъжен в императивния петдневен срок да установи, че депозитите са неналични – т.108 от решението по C-571/16. В случая, въпреки че БНБ е преценила, че К. е застрашена от неплатежоспособност и че със собственото си решение за поставяне на банката под надзор е възпрепятствала изплащането на депозитите за по-дълъг период, не е направила установяването в срок, което е попречило да започне

компенсирането на засегнатите вложители съгласно чл.7, §1 и чл.10, §1 от Директивата.

Умишленото /груба небрежност/ или по непредпазливост /неполагане на дължимата грижа/ неизпълнение на задълженията на държавата, произтичащи от правото на ЕС, е елемент, който следва да се вземе под внимание при преценката за достатъчно съществения характер на нарушението. Липсата на умисъл обаче не води автоматично до отсъствие на достатъчно съществено нарушение. Освен това, отговорността на държавата чрез нейните органи е принципно обективна. Само физическо лице може да формира субективно отношение към нарушението и в този смисъл да формира вина, а и в сферата на деликтното право умисълът се счита за груба небрежност.

Неоснователни са доводите на ответника за липса на претърпени вреди, поради това, че на ищеца е начислявана договорна лихва от К.. Макар размерът на претендираното от него обезщетение за имуществени вреди да е определен чрез стойността на законната лихва за периода на забава, то не е лихва. Своевременното изпълнение на задължението по чл.1, §3 i) от Директива 94/19 би защитило в максимална степен, освен правата на вложителите, и обществения интерес, доколкото цел на директивата е не само защита на вложителите, а и стабилност на банковата система, която може да се постигне само ако държавите членки спазват предоставените на вложителите гаранции, въз основа на които да считат депозитите си за защитени. Както следва и от съображения 8 и 9 от Директивата, за вложителите е от съществено значение да имат постоянен достъп до техните спестявания, поради което неосигуряването на достъп до депозитите за срок по-дълъг от установения в директивата води до нарушаване правата на ищцата. Предвид това, е неоснователно и възражението на ответника, че ищцата не е направила изрично покана до К. или Фонда, да ѝ бъдат изплатени депозитите в гарантирания размер. При липса на разпоредби в правото на ЕС по отношение на размера на дължимото обезщетение, се прилагат принципите на процесуалната автономия, равностойността и ефективността. Според българския закон, при паричните притежания обективният измерител на стойността на нарушеното право е законната лихва по чл.86 от ЗЗД. В т.3 от диспозитива от решението на СЕС по дело C-571/16 изрично е прието, че чл.1, §3 i) от Директива 94/19, изменена с Директива 2009/14, трябва да се тълкува в смисъл, че предварителното предявяване от титуляря на банков депозит до съответната кредитна институция на искане за плащане, което не е изпълнено, не може да бъде условие за установяване на неналичността на този депозит по смисъла на тази разпоредба.

Обстоятелството, че ЗГВБ /отм./ обвързва началото на срока от 20 работни дни за изплащане на гарантираните депозити с решението за отнемане на лиценза на кредитната институция е ирелевантно, тъй като, както е приел СЕС в т.1 от диспозитива на решението по дело C-571/16, разпоредбите на чл.1, §3 и чл.10, § 1 от Директива 94/19/ЕО не допускат национално законодателство, което се отклонява от сроковете за установяване неналичността и за изплащане на депозитите. Тезата на ответника, че сроковете за изплащане на гарантираните депозити подлежат на свободно

договаряне, е в противоречие с изискванията на директивата „да не се възпрепятства бързото изплащане“ и на императивното условие удължаване на императивните срокове да се извършва само „при изключителни обстоятелства“.

Неоснователни са доводите на ответника, че не е налице причинно-следствена връзка, тъй като дори БНБ да беше взела решението по чл. 1, пар. 3, буква i) от Директива 94/19/ЕО в 5-дневния срок, е нямало как да започне изплащане на гарантираните депозити. Съгласно принципа, формулиран в чл. 81, ал. 2 от ЗЗД, обстоятелството, че длъжникът не разполага с парични средства за изпълнение на задължението, не го освобождава от отговорност. В контекста на прилаганите от държавите членки схеми за гарантиране на депозитите и за да се осигури тяхната ефективност, Директива 94/19/ЕО, изменена с Директива 2009/18/ЕО не обвързва по никакъв начин задвижването на компенсационния механизъм с условието схемата да разполага с достатъчно парични средства. Напротив, както следва от чл. 10, пар. 1 от Директива 94/19/ЕО схемите за гарантиране на депозитите следва да са в състояние да изплащат надлежно доказаните претенции на вложителите, по отношение на неналичните депозити. От съображение 10 на Директива 2009/14/ЕО е видно и че за да се запази доверието на вложителите, и да се отговори на техните нужди, задействането на схемата и изплащането на гарантираните депозити следва да започне в максимално кратък срок, който може да бъде удължаван камо при извънредни обстоятелства. Предвид императивния характер на сроковете за обявяване на депозитите за неналични и за стартиране на тяхното изплащане, в контекста на съображение 9 от Директива 94/19/ЕО – изискващо схемите за гарантиране на депозити да се намесят веднага след като депозитите са станали неналични, съдът приема, че липсата на достатъчно средства във Фонда за покриване на гарантираните депозити не може да се противопостави на правата на вложителите и поради това не изключва нито съществения характер на нарушението, извършено от БНБ, нито причинно следствената връзка с претърпените в следствие на това нарушение вреди.

За извършеното нарушение на правото на ЕС БНБ дължи обезщетение само за периода на забава – от момента, в който реално ищецът е трябвало да има достъп до депозита си до момента, в който нарушението е преустановено, а именно за периода от 26.07.2014г. до 05.11.2014г. Само за този период е налице и причинно - следствена връзка между извършеното от БНБ нарушение и претърпените вреди. По отношение на началната дата на периода следва да се посочи, че срокът от 5 работни дни по чл. 1, т. 3, подт. i) от Директива 94/19, в който БНБ е била длъжна да издаде изричен акт за установяване неналичността на депозитите, смятано от 20.06.2014 г. (датата на поставянето на [фирма] под надзор) изтича на 27.06.2014г. След този момент действително БНБ е в нарушение на правото на ЕС, но независимо от това неправилно ищецът твърди, че още на 30.06.2014г. е следвало да има достъп до депозита си. Постановяването на акт, с който се установява неналичността на депозитите не е достатъчно условие за започване на тяхното изплащане. С акта, с който се установява неналичността на депозитите само се стартира схемата за изплащане на гарантираните

депозити и считано от датата на постановяване на този акт, започва да тече срокът за изплащане. По арг. чл. 23, ал. 5 ЗГВБ, в случай, че БНБ беше взела решението по чл. 1, пар. 3, подт. i) в петдневния срок – т. е. най-късно на 27.06.2014 г., то спрямо срока от 20 работни дни за изплащане на депозитите, смятано от 30.06.2014 г., най-рано ищецът е можел да получи достъп до депозита си на 25.07.2014г. От 26.07.2014г. реално ищецът е започнал да търпи вреди вследствие нарушението/забавата на БНБ, тъй като решението за обявяване неналичността на депозитите е взето на 06.11.2014г. – когато е отнет лиценза на К. и съобразно действащото към момента законодателство е обявена неналичността на депозитите, респ. е стартирана процедурата по компенсирание по чл. 10 от Директива 94/19, след тази дата БНБ вече не е в забава и следователно за този период до датата на изплащане на депозита плюс начислената договорна лихва – 06.12.2014г. липсва причинно - следствена връзка.

Видно от отговора на [фирма], към ФГВБ е подадена информация за подлежаща на плащане сума в максималния размер от 196 000 лв., като в посочената сума се включват начислени лихви към датата на решението на БНБ, а именно 06.11.2014г. С оглед на това, по влога към датата на подаване на информация за подлежащата на изплащане сума от К. АД към ФГВБ са налични средства, които представляват съвкупност от главница и капитализирани лихви до 06.11.2014г., К. АД не може да удостовери каква част от платените средства чрез ФГВБ в размер на 196 000 лв. представлява главница и каква – лихви.

Съдът намира, че реално претърпяната от З. В. П. вреда е законната лихва за периода 26.07.2014г. – 05.11.2014г., по калкулатора на НАП и по заключението на ССЧЕ е 5624.60 лева. В този смисъл и решение № 10754/25.10.2021г. по адм.дело №9994/2019г. на ВАС на РБ.

Предвид изхода на спора и направеното искане от процесуалния представител на ищцата, на основание чл. 10, ал. 3 от ЗОДОВ ответникът следва да бъде осъден да заплати сторените по делото разноски, съобразно уважената част от иска, като съдът съобрази и направеното от процесуалния представител на последния възражение за прекомерност на адвокатското възнаграждение. Исковата молба е подадена на 10.03.2016г., делото е образувано преди изменението на чл. 10, ал. 4 от ЗОДОВ, предвид на което и на основание § 6 от ПЗР към ЗИДЗОДОВ на ответника не се дължат разноски, съобразно отхвърлената част от иска.

Водим от горното, съдът

РЕШИ:

ОСЪЖДА Българска Народна Банка да заплати на З. В. П. обезщетение за имуществени вреди в размер на 5624,60 /пет хиляди шестстотин двадесет и четири лева и 60 стотинки/ лева, претърпени в периода от 26.07.2014г. до 05.11.2014г., вследствие на извършено от БНБ нарушение на правото на Европейския съюз, изразяващо се в невземане на решение за обявяване неналичност на депозитите в [фирма] /в несъстоятелност/ в срок от пет работни дни, съгласно приложимата с директен ефект разпоредба на чл. 1,

пар. 3, буква i) от Директива 94/19/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 1994 г. относно схемите за гарантиране на депозити, ведно със законната лихва от 10.03.2016г. до окончателното плащане.

ОТХВЪРЛЯ иска над уважения до пълния предявен размер от 8627,97 лева като неоснователен и недоказан.

ОСЪЖДА Българска Народна Банка да заплати на З. В. П. сумата от 1010 /хиляда и десет/ лева, представляващи разноски по делото.

Решението подлежи на касационно обжалване пред Върховния административен съд на Република България в 14 - дневен срок от съобщаването му на страните.

СЪДИЯ: